

Євгенія Олексіївна Гладкова

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ

Оскільки вивчати складне соціально-правове явище, яким, безперечно, є наркозлочинність, не перебуваючи взагалі на позиціях будь-якої галузевої юридичної науки неможливо, ми вирішили з метою виявлення повного набору якісних характеристик вивчити зміст цього явища з усіх (без винятку) значущих для протидії їй позицій. Нами були проаналізовані операційні визначення з інших галузей права, що мають відношення до наркоманії, наркотиків, їх незаконного обігу, наркотизму, наркотизації тощо. У них були виділені значущі ознаки, що розкривають якісні характеристики, урахування яких є необхідним для організації ефективної протидії правоохоронними органами, державними і громадськими організаціями.

При цьому ми помітили, якщо при кримінально-правовому підході до поняття наркозлочинності акцент робиться на протиправності дій і спрямованості умислу, то кримінологічний погляд на цю ж проблему виділяє, в першу чергу, особистість, тобто учасників незаконного обігу наркотиків, як головних чинників існування наркозлочинності, носіїв незаконної пропозиції і незаконного попиту на наркотики. Не вдаючись у подробиці відмінностей обсягу кримінологічного поняття, від обсягу кримінально-правового розуміння цього явища, що само по собі цікаво для з'ясування його юридичних меж, вважаємо, що з точки зору феномену наркозлочинності її вихідним елементом є *незаконний обіг наркотиків* – негативне соціально-правове явище, обумовлене існуванням незаконного попиту на наркотики у частини населення і незаконною діяльністю осіб з його задоволення.

Теоретична значущість такого розуміння незаконного обігу для феномену наркозлочинності полягає у наступному: в ньому, на відміну від кримінально-правового визначення, прямо вказано на те, що основними об'єктами запобіжного впливу повинні бути незаконний попит (а це значить прийняття на практиці всіляких заходів, що ведуть до його скорочення), учасники і деяка частина населення (групи ризику). Тільки на цьому шляху, можливо, буде в майбутньому розробити критерії оцінки профілактичної діяльності держави в цілому, відомств, громадських об'єднань.

Далі ми розглядаємо наркозлочинність, як систему елементів, що включають суб'єктів, діяльність, її форми і т. д. Такий підхід визначає всю сукупність якісних

характеристик наркозлочинності, урахування яких є обов'язковим у практичній правоохоронній діяльності щодо профілактики, запобігання і припинення наркозлочинів. Це зумовлено самою природою незаконного обігу наркотиків, що розкривається у структурі пов'язаної з ним злочинності.

Для наркотичної злочинності в цілому характерна кримінологічна однорідність. Однак, як вже було зазначено, слід виділити три основні напрями злочинної діяльності:

1) злочини, безпосередньо пов'язані з наркобізнесом, тобто незаконним обігом наркотиків;

2) злочини, вчинення яких пов'язане з наркотичною залежністю, тобто коли у наявності вплив на злочинну поведінку хронічної наркоманії, коли вчинки людини залежать від того, що вона відчуває потребу в наркотиках і прагне її задовольнити;

3) злочини, що вчиняються особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння.

Незважаючи на наявні відмінності, у розглядуваних злочинів наявний кримінологічний однорідний феномен – феномен наркоманії. Для них в цілому характерна спільність причинної детермінації, що обумовлює принципову схожість їх сукупних кримінологічних характеристик, а також соціальних і морально-психологічних (певною мірою і психічних) властивостей осіб, які їх вчиняють. Головна риса сукупної кримінологічної характеристики зазначених злочинів – це їх тісний зв'язок з *наркоманією*. Ось чому завжди особливо виділяється наркотична злочинність.

Надіслано 18.10.2017